

Juryrapport Zeeland Refinery Cultuurprijs Borsele 2023

Verantwoording en werkwijze

De organisatie van de Zeeland Refinery Cultuurprijs Borsele (hierna: cultuurprijs) is in handen van de Culturele Raad Borsele (CRB). Voor de beoordeling van de genomineerde kandidaten en het doen van een voordracht aan het College van B&W van de gemeente Borsele heeft de CRB een jury ingesteld bestaande uit een drietal deskundigen en een vertegenwoordiger van de CRB zelf. Deze jury is in 2023 driemaal in beraad bijeengekomen; op 8 juni, 15 augustus en 8 september.

In het beraad van 8 juni is gesproken over de achtergronden en de doelstelling van de prijs, de criteria, de rol van de jury en het te volgen tijdpad. De discussie die hieruit volgde gaf aanleiding tot het opstellen van een Werkwijzer voor de cultuurprijs, die op 4 juli door de CRB is vastgesteld.

In het beraad van 15 augustus is een tussentijdse balans opgemaakt en zijn de binnengekomen nominaties in algemene zin besproken.

In het beraad van 8 september zijn alle nominaties besproken en is besloten een van de genomineerden voor te dragen als winnaar van de cultuurprijs.

Medio juni is via de website van de CRB en (social) media een oproep gedaan voor het nomineren van kandidaten. Verder zijn alle relevante, culturele organisaties in de gemeente aangeschreven en zijn aanvullend ook de dorpsraden en enkele regionale culturele organisaties over de cultuurprijs geïnformeerd.

In week 25 en week 32 besteedde de *Bevelandse Bode* aandacht aan de cultuurprijs.

Het nomineren van kandidaten voor de cultuurprijs is voorbehouden aan inwoners van de gemeente en aan in de gemeente gevestigde instellingen of organisaties. Zij moesten hiervoor een op de website van de CRB gepubliceerd formulier invullen.

Nominaties konden tot en met 18 augustus worden ingediend.

Nominaties

In totaal zijn er zeven nominaties binnengekomen, waarvan twee voor dezelfde kandidaat. Vier van de zes gekandideerden betrof een organisatie en twee een persoon. In alle gevallen was in meer of mindere mate sprake van een vrijwilligersinitiatief.

Cultuur is veelomvattend. Het omvat zowel podiumkunst, beeldende kunst, literatuur, wetenschap en erfgoed als audiovisuele kunst en multimedia. Die diversiteit is deels terug te vinden in de nominaties.

De nominaties zijn door de juryleden individueel zowel als in gemeenschappelijk beraad besproken en beoordeeld. Dit geschiedde op basis van de ingevulde voordrachtformulieren, eigen kennis en inzichten van de juryleden en op via internet of op andere wijze verkregen informatie. Als leidraad zijn de in de Werkwijzer genoemde criteria gevolgd: publieksbereik en participatie, kwaliteit, originaliteit en maatschappelijk belang.

Hieronder in willekeurige volgorde een korte beschrijving van de genomineerde kandidaten.

Rinus van 't Westeinde (Vereniging Oldtimer Trekker- en Motorenclub Midden-Zeeland)

De nominatie van Rinus van 't Westeinde is gekoppeld aan zijn langdurige inzet voor de Vereniging Oldtimer Trekker- en Motorenclub Midden-Zeeland en dan met name voor het door deze vereniging geëxploiteerde Trekkermuseum aan de Koedijk in '-Gravenpolder. De vereniging is in 1992 opgericht met als doel oude trekkers, motoren en werktuigen te bewaren te restaureren en tentoon te stellen. De vereniging telt ruim 250 leden. Het bestuur bestaat uit zeven enthousiaste vrijwilligers met Rinus van 't Westeinde als voorzitter.

Het museum is in 1997 geopend en sindsdien regelmatig uitgebreid. Te zien zijn oude trekkers en stationaire motoren, hoofdzakelijk uit de periode van vóór 1960. Het geeft een interessant tijdsbeeld van de vroege mechanisatie van de (Zeeuwse) landbouw. Het museum ligt aan de spoorlijn van de Stoomtrein Goes-Borsele en maakt deel uit van het toeristische netwerk in de Zak. Regelmatig wordt de collectie ingezet voor activiteiten, waarbij vaak wordt samengewerkt met andere organisaties. Het museum trok in 2022 ongeveer 1900 bezoekers.

Rinus van 't Westeinde vervult in dit alles een spilfunctie. Hij weet met zijn kennis, persoonlijkheid en contacten mede-bestuursleden en vrijwilligers te motiveren en te inspireren met als resultaat een bloeiende vereniging en een interessant museum dat een vaste plek heeft in de culturele infrastructuur van de gemeente.

Bijzondere route Zuid-Beveland

De Bijzondere route Zuid-Beveland is een initiatief van enkele kleine ondernemers uit de Zak. De eerste editie, onder de naam Brocante Route Zuid-Beveland, was in 2015. De route wordt een of twee keer per jaar, in voor- en najaar georganiseerd. De ongeveer 25 deelnemers bieden producten aan of laten dingen zien op het terrein van brocante, eten en drinken, curiosa, bloemen en tuinen, kunst en antiek, wonen en lifestyle. Bezoekers kunnen aan de hand van een flyer de hele route door de Zak volgen of kiezen voor een deel daarvan.

De Bijzondere route Zuid-Beveland is een aardige combinatie van ontspanning, kijken en snuffelen, dit alles gelardeerd met een snuifje cultuur.

Jan de Ruiter

Jan de Ruiter, voormalig voorlichter van de gemeente Borsele, heeft zijn schrijvershand verpand aan de geschiedenis van de Bevelanden en meer specifiek de geschiedenis van de gemeente Borsele. Hij publiceerde in de periode 1993-2008 boeken over alle vijftien Borselse dorpen. Van ieder dorp worden ontstaan en ontwikkeling geschetst en tal van boeiende historische feiten en omstandigheden gememoreerd. De boeken zijn geschreven in een toegankelijke stijl en voorzien van fraai beeldmateriaal. In 2011 verscheen *De schoonheid van de zak*, dat hij schreef samen met Engel Reinhoudt (winnaar van de cultuurprijs in 2006). Hij publiceerde verder diverse artikelen in onder andere het blad *De Spuije* van de Heemkundige Kring de Bevelanden.

Het werk van Jan de Ruiter heeft aanzienlijk bijgedragen aan de verbreiding van kennis over en de belangstelling voor het Borselse verleden. Daarmee is het historisch bewustzijn van de gemeente en haar inwoners op een laagdrempelige manier vergroot.

't Kerkje van Ellesdiek

Voor 't Kerkje van Ellesdiek zijn twee nominaties binnengekomen.

De in 1950/51 gebouwde kerk van Ellewoutsdijk was tot in 2001 in gebruik bij de Hervormde gemeente. Het gebouw kwam leeg te staan en werd aangekocht door de Stichting 't Kerkje van Ellesdiek met als doel -naast het behoud van het kerkgebouw- de organisatie van activiteiten op het gebied van levensbeschouwing, cultuur en vriendschap.

De stichting heeft zes werkgroepen, waaronder de werkgroep culturele activiteiten en de werkgroep tentoonstellingen. In totaal zijn er ongeveer 50 vrijwilligers actief. Iedere maand (behalve in de zomermaanden) worden twee of drie culturele activiteiten per maand georganiseerd. Dat kunnen muziekoptredens, cabaretvoorstellingen of lezingen zijn. Iedere twee maanden is er een tentoonstelling met werk van een professionele of een amateurkunstenaar. De combinatie van cultuur, levensbeschouwing en vriendschap maakt 't Kerkje tot een plek van samenkomst met een geheel eigen karakter. Kenmerkend is dat bij

aankondigingen en inleidingen, in folders en op de website het Zeeuwse dialect wordt gebruikt.

't Kerkje trekt bezoekers van binnen en buiten Borsele. Dit zijn zowel inwoners als toeristen. Er is een groep van een kleine 900 donateurs, de Vrienden van 't Kerkje, die zorgen voor maatschappelijk draagvlak.

't Wienkeltje van Wullempje (Stichting Dorpsbehoud Hoedekenskerke)

Niet alleen toeristen maar ook inwoners weten 't Wienkeltje te vinden. Het is een beeldbepalend pandje aan de Kerkstraat in Hoedekenskerke en tegelijkertijd een echt winkeltje waar je oudhollands snoep en streekproducten kunt kopen. Eigenaar en exploitant is de Stichting Dorpsbehoud Hoedekenskerke.

't Wienkeltje is genoemd naar Willem (Wullempje) de Bart, geboren op 17 juni 1900. Hij woonde bij zijn oma en tante, die in het pandje een winkeltje in snoep runden. Zelf was hij na zijn lagere schooltijd boerenknecht en marskramer. Toen zijn oma en tante in 1951 overleden zette Wullempje de winkel voort.

Het pandje is ingericht in de stijl van de jaren 1930-1950. Er is een huiskamer een achterhuis/keuken en aan de straatkant is het winkeltje zelf.

't Wienkeltje is gratis toegankelijk. In 2022 trok het ongeveer 5.000 bezoekers.

De stichting draait op een groep van 15-20 enthousiaste vrijwilligers die in verschillende functies (bestuur, inkoop/verkoop, presentaties, communicatie etc.) hun onmisbare bijdrage leveren.

Hoe klein 't Wienkeltje ook is, het heeft een vaste plek in het toeristische netwerk van de Zak. Dit komt door de goede samenwerking en afstemming met de Stoomtrein Goes-Borsele en de participatie in diverse publieksactiviteiten. Voor zorggroep Ter Weel wordt actief bijgedragen aan in verzorgingstehuizen georganiseerde activiteiten.

Decorploeg van Muziektheater Zeeland

Wat zou het Muziektheater Zeeland (Muze) zijn zonder decorploeg? Muze is een vereniging met ongeveer 40 leden die ieder jaar een grote theaterproductie in de Zeeuwse theaters (Scheldetheater, De Mythe en Stadsschouwburg Middelburg) brengt. Het vorige jaar was dat Petticoat en dit jaar is het De Jantjes.

De decorploeg van vijf tot tien vrijwilligers komt iedere dinsdagmorgen en zaterdagmorgen bijeen in een loods in Heinkenszand. Daar worden in nauw overleg met de regisseur de decorstukken gemaakt. Voor iedere productie wordt een nieuw decor in elkaar gezet.

De vrijwilligers van de decorploeg paren handvaardigheid en kunstzinnigheid aan technisch vernuft en vasthoudendheid. Hun taak is ieder jaar weer om een decor te bouwen dat de productie een extra dimensie verschaft. Zij doen dat met enthousiasme, inzet én resultaat. Zonder decorploeg geen Muziektheater!

Voordracht

De jury realiseert zich dat de genomineerde kandidaten niet in alle opzichten onderling vergelijkbaar zijn. Het gaat om verschillende cultuuruitingen in een verschillende context. Verbindend element is evenwel de vrijwillige inzet. Het is duidelijk dat zonder vrijwilligers het culturele klimaat van Borsele 'bar en boos' zou zijn.

Opvallend vond de jury dat van de ingediende nominaties het aandeel uitvoerende cultuurbeoefenaars gering is. Geen beeldende kunstenaars of muzikanten deze keer.

Alles afwegende is de jury unaniem tot het besluit gekomen 't Kerkje van Ellesdiek voor te dragen voor de Zeeland Refinery Cultuurprijs Borsele 2023.

De stichting heeft kans gezien om het buiten dienst geraakte kerkgebouw in de loop der jaren met de nodige inzet, passie en doorzettingsvermogen te transformeren tot een aantrekkelijk en duurzaam cultuurpodium en een voor de gemeenschap betekenisvolle ontmoetingsruimte. Met het drieluik levensbeschouwing, cultuur en vriendschap (cultuur in het midden!) neemt het een originele en geheel eigen plek in de culturele infrastructuur van de gemeente in.

't Kerkje is bekend in en buiten de gemeente Borsele en trekt bezoekers uit de hele provincie en zelfs daarbuiten. Door de vele en gevarieerde activiteiten, met vaak de streek en de streektaal als verbindend element, levert het een belangrijke bijdrage aan het culturele klimaat van de gemeente.

Eva Cossee

Wim Bakker

Dook Noij (vertegenwoordiger namens de Culturele Raad Borsele)

Wim Scholten (voorzitter)

(18 september 2023)